

Pensionaat Mariënborg, 1907
(coll. HKB)

IN MARIËNBURG

Net als vele andere Bussumers loop ook ik regelmatig over de Brinklaan. Midden in het dorp kom ik dan langs een groot hek en kan ik een glimp opvangen van een prachtige tuin en een overweldigend gebouw. Veel Bussumers kennen dit pand. Maar evenzoveel dorpsgenoten zullen zich afvragen wat zich afspeelt achter dat grote hek. Toen ik net in Bussum woonde en langs het grote hek liep, vroeg ik me dat ook zelf af. Het tafereel doet wat mysterieus aan...

Van pensionaat naar verzorgingshuis

Gea van der Horst

Park en gebouw samen dragen de mooie naam 'Mariënborg'. Het pand is aan het eind van de 19de eeuw gebouwd als klooster voor de 'Congregatie van de Zusters van Onze Lieve Vrouw van Amersfoort' en als pensionaat voor deftige rooms-katholieke meisjes. Na de sluiting van het pensionaat in 1970 is het omgebouwd tot klooster/verzorgingstehuis voor bejaarde zusters. Ongeveer 36 zusters van de congregatie wonen nu nog in het prachtige gebouw, dat in zijn hoogtijdagen wel 80 zusters huisvestte. Omdat het aantal zusters steeds verder afneemt, zullen zij begin 2015 verhuizen naar

het 'moederhuis' in Amersfoort. Mariënborg komt dan leeg te staan. Naar aanleiding van de verhuizing van de zusters wordt in samenwerking tussen de Congregatie en de Historische Kring Bussum een gedenkboek samengesteld over de geschiedenis van het pand en van de congregatie.

Adieu Mariënborg

De titel waaronder het boek wordt uitgegeven is *Adieu Mariënborg*, maar voor velen zal het eerder een 'welkom in Mariënborg' zijn. Na meer dan honderd jaren openen we (in de vorm van dit boek) het hek en de poort voor alle belangstellenden. *Hoe leefden de zusters door de jaren heen? Wat waren en zijn hun passies? Hoe is het gebouw door de jaren heen veranderd? Wat heeft de Congregatie voor Bussum gedaan?* Allemaal vragen die in het boek beantwoord worden. Om een klein tipje van de sluier op te lichten noteer ik hier vast een paar wetenswaardigheden.

De zusters

De zusters woonachtig in Mariënborg behoren tot de 'Zusters van Onze Lieve Vrouw van Amersfoort'. De congregatie werd in 1822 in Amersfoort opgericht. De spirituali-

teit, of de geest van waaruit geleefd wordt, is de houding van Jezus van Nazareth waarin de gelijkwaardigheid van mensen centraal staat. De congregatie was een onderwijsorde die onderwijs voor meisjes verzorgde. In het boek wordt de geschiedenis van de congregatie en de komst van de zusters naar Bussum beschreven. Verschillende zusters zijn geïnterviewd over hun leven en passies. Uit deze interviews zijn ontzettend interessante en boeiende verhalen naar voren gekomen. Zelf ben ik zo een heel stuk wijzer geworden over het leven binnen het klooster. Hoe was de organisatie, hoe was het leven van de pensionaires in het klooster? Deze en nog veel meer vragen werden geduldig beantwoord. Tijdens een interview met een nog zeer kwieke zuster kwam ik erachter hoe zwaar het kloosterleven ook kon zijn. Deze zuster had veertig jaar van haar bestaan in de keuken van diverse kloosters gewerkt. Haar werkdag begon voor dag en dauw en kwam pas ten einde vlak voordat ze naar bed ging. Ze vertelde mij dat ze zo vroeg in de morgen begon met haar werk omdat ze dan tussendoor tijd had voor gebed. Nu ze niet meer als kok in de keuken werkt, heeft ze verschillende andere activiteiten op zich genomen en ze leidt nog steeds een druk bestaan. En dat op de mooie leeftijd van 74 jaar. Naast het verhaal van deze zuster komen in het boek nog veel meer mooie verhalen aan bod, verteld door de zusters zelf.

Onderwijs door de zusters

De zusters gaven les op veel rooms-katholieke meisjesscholen door heel Nederland en in de voormalige Nederlandse koloniën. Een van die scholen was de Mariaschool aan de Mariastraat in Bussum. Deze school,

ook al in een prachtig pand, werd in 1904 gesticht door de zusters. Tot 1969 verzorgden zusters/onderwijzeressen nog gedeeltelijk de lessen op de Mariaschool. Vanaf ongeveer 1950 werden onderwijstaken in toenemende mate uitgevoerd door lekenonderwijzeressen onder leiding van een door de orde benoemd schoolhoofd. Nadat de school in 1994 haar deuren had gesloten kreeg het gebouw een nieuwe bestemming als appartementencomplex.

Het leven van het gebouw

Het gebouw 'Mariënborg' heeft ook een eigen leven gehad. Het is een aantal keren uitgebouwd en verbouwd. In het boek komt het leven van het pand uitgebreid aan

Slaapzaal
(coll. HKB)

Studiezaal
Mariënborg
(coll. HKB)

*Mariënborg
gezien vanaf
de Brinklaan
(coll. HKB)*

in de loop van de tijd aanzienlijk veranderd. Lag aan de verandering in de slaapvertrekken een verandering in het kloosterleven ten grondslag? In het begin sliepen de pensionnaires in slaapzalen waarbij de slaapplekken van elkaar gescheiden werden door gordijntjes. Elke pensionnaire had een krukje voor haar gordijntje staan om haar kleren op te leggen en een bed om in te slapen, maar meer hadden ze niet. Later sliepen ze in chambrettes, kleine hokjes die van elkaar gescheiden waren door houten schotten. De pensionnaires hadden nu een eigen kamertje met een deur. Deze kamertjes waren erg klein en weinig luxueus, als je ze beziet door onze moderne bril. Op elke gang waren gezamenlijke toiletten, douches en kleine hokjes waar een bad stond. Na de sluiting van het pensionaat werden de kamertjes omgebouwd en samengevoegd tot kamers voor bejaarde zusters en nog recenter werden ook deze kamers verder vergroot. Maar

nog steeds zijn er geen sanitaire voorzieningen aangebracht in de kamers.

Bent u door het lezen van deze summere aantekeningen nieuwsgierig geworden naar het gebouw, de zusters en hun leven? Dan moet u nog even geduld hebben, want het boek *Adieu Mariënborg* zal pas begin 2015 verschijnen, nadat de zuster naar Amersfoort zijn verhuisd.

• *Gea van der Horst is een van de auteurs van het boek en eigenaar van architectonisch ontwerpatelier Lokaal 18b2, gevestigd in de voormalige Mariaschool.*